

Δ

Ὑψώματα.

Εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν εἶδομεν περιλαμβανόμενα ὑψώματα, πλὴν τῶν ὑπορειῶν τῆς Ἀκροπόλεως, τὴν Πνύκα καὶ τὸν Ἀρειον Πάγον ἐν Μελίτῃ, τὸν Κολωνόν, μεταξύ, ὡς φαίνεται, Ἀκροπόλεως καὶ Ἀρείου Πάγου, τὸν λόφον τοῦ Θησείου, πιθανῶς ἐν Σκαμβωνιδῶν, καὶ τέλος τὸν λόφον τοῦ Φιλοπάππου, ὑπερκείμενον τῆς κοιλάδος ἣν ἐξέλαβον ὡς τὸν Κολλυτόν, καὶ περιλαμβανόμενον κατὰ τὸ βόρειον ἥμισυ ἐντὸς τοῦ ὠχυρωμένου περιβόλου. Ὅτι δὲ τὸ νότιον αὐτοῦ ἦν ἐκτὸς τῆς πόλεως ἀποδεικνύουσι καὶ οἱ κατὰ τοὺς πρόποδας αὐτοῦ ἐν τῷ βράχῳ ἐσκαμμένοι τάφοι, ἐν ᾧ εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν ἐστραμμένην πλευρὰν οὐδεὶς τάφος ἀπαντᾷται.

Ὁ ὑψηλὸς οὗτος λόφος ἐκαλεῖτο *Μουσεῖον*, διότι ἐκεῖ, ὡς ἐφρόνουσιν οἱ Ἀθηναῖοι (1), εἶχε ζήσει καὶ ταφῇ ὁ ἀρχαῖος ποιητὴς Μουσαῖος. Διατηρεῖται δ' ἐν μέρει ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, ἐπίγλυφον καὶ ἐνεπίγραφον, τὸ μνημα « ἀνδρὸς Σύρου », ὡς λέγει ὁ Πausanias, Ἀντιόχου τοῦ Φιλοπάππου κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν.

Ἄλλος δὲ λόφος, ὁμοίως ὡς τὸ Μουσεῖον, ὡς ἐκ τῶν σωζομένων λειψάνων φαίνεται, κατὰ τὸ ἥμισυ δι' ὠχυρωματικοὺς λόγους περιληφθεὶς εἰς τὸν περίβολον, τοῦ τείχους ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ἀνερχομένου μέχρι τῆς κορυφῆς καὶ κατερχομένου ἐπὶ τῆς ἐτέρας, ἐστὶν ὁ παρὰ τὰς

(2) Πaus. Ἀττ. ΚΕ, 8.

Πειραιϊκὰς πύλας, ὅστις ἔνεκα ἐπιγραφῆς ἐγκεχαραγμένης ἑνὸς τῶν βράχων τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, σήμερον Λόφος τῶν Νυμφῶν καλεῖται. Τοιαύτη ἐπωνυμία ὁμῶς ὑπ' οὐδεὶς μνημονεύεται τῶν ἀρχαίων, καὶ παράδοξον φαίνεται ὅτι ἦν παρ' Ἀθηναίοις ὅλως ἀνώνυμον σύμπτωμα τοῦ δάφους τόσο ἐπίσημον καὶ τόσο πλησίον τῆς πόλεως εἶμενον.

Περὶ τῆς ἐπὶ Θησέως ἐπιστρατείας τῶν Ἀμαζόνων ὁ Πλούταρχος ἀφηγούμενος(2), δανεῖζεται παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Μηδικῶν ἀκμάσαντος ιστοριογράφου Κλειδήμου περιγραφὴν στρατηγικῆς ἀκριβείας ἀξίωσιν ἔχουσιν. Κατὰ ταύτην δέ, ἐν τῇ παρατάξει αὐτῶν αἱ Ἀμαζόνες ἐστήριζον τὴν μὲν δεξιὰν αὐτῶν πτέρυγα ἐπὶ τὴν θέσιν Χρύσαν κατὰ τὴν Πνύκα, τὴν δ' ἀριστερὰν εἰς τὸ Ἀμαζόνιον. Ὁρμησαν δὲ κατ' αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Μουσείου οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τῆς μάχης φονικῆς ἀποβάσης, τάφος τῶν πεσόντων ἐδείκνυντο καὶ ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις ἐν τῇ πλατείᾳ τῇ ἀγούσῃ πρὸς τὸ ἡρώον τοῦ Χαλκόδοντος, κατὰ τὰς Πειραιϊκὰς πύλας. Ἐκεῖθεν δ' ἐδιώχθησαν οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι τῶν Εὐμενίδων· ἀλλ' ἐπιτεθέντες εἷτα ἀπὸ τοῦ Παλλαδίου, τοῦ Ἀρδηττοῦ καὶ τοῦ Λυκείου, ἀπέκρουσαν τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀμαζόνων μέχρι τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὸν τέταρτον μῆνα ἐσυνθηκολόγησαν.

Ἡ περιγραφὴ αὕτη ἐστὶ σπουδαία, οὐχὶ ὥς δῆθεν διδάσκουσα τὸ ἀληθὲς τῆς μάχης σχέδιον τῶν Ἀμαζόνων καὶ Ἀθηναίων, ἀλλ' ὥς δεικνύσα πῶς συγγραφεὺς μεταγενέστερος, εἰδήμων τῆς Ἀθηναϊκῆς τοπογραφίας, ἀντελαμβάνετο τοιοῦτου σχεδίου καὶ συνηρμολόγει αὐτό.

(2) Β. Θησ. ΚΖ.

Καὶ τίς μὲν ἡ Χρύσα, ἡ τῆς Ἀθηνᾶς ἐπώνυμος (3), καὶ ποῦ τὸ Ἀμαζόνιον ἦν, οὐδαμοῦ λέγεται. Τὸ μόνον δ' ἐκ τῆς διηγήσεως διδασκόμεθα ἐστίν, ὅτι ἡ Χρύσα ἔκειτό που εἰς τὸν λόφον τῆς Πνυκός. Οἰκοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι τὸ Ἀμαζόνιον ἦν ἄλλο τῆς παρὰ ταῖς Ἰτωνίσι πύλαις κειμένης Ἀμαζονίδος στήλης (4).

Ἐκ δυσμῶν αἱ Ἀμαζόνες κατὰ τῶν Ἀθηνῶν ἐπελθοῦσαι, περιγράφονται στρατοπεδεύσασαι πλησιέστατα τῆς πόλεως (« ἐν τῇ πόλει σχεδόν »). Ἐπρεπεν ἄρα νὰ ἔχωσι πρὸς αὐτὴν ἐστραμμένον τὸ μέτωπον. Ἄν λοιπὸν τὸ δεξιὸν αὐτῶν κέρας ἐστηρίζετο ὅπου δῆποτε τῆς Πνυκός, ἴσως κατὰ τὴν βορείαν αὐτῆς ὑπώρειαν, ἐπόμενον ἦν ὅτι ἐξέτεινον τὸ ἀριστερὸν βορειότερόν που, περίπου πρὸς τὸν λόφον τῶν Νυμφῶν (τὸ Ἀστεροσκοπεῖον), ὅστις κατὰ τοῦτο ἦν βεβαίως τὸ Ἀμαζόνιον.

Ἐχοντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι τὰς κυριωτέρας αὐτῶν δυνάμεις συγκεκεντρωμένας εἰς τῆς πόλεως τ' ἀνατολικά, παρὰ τὸ Λύκειον καὶ τὰς παρακειμένας θέσεις, καὶ διὰ προφυλακῆς τὸ Μουσεῖον φρουροῦντες, ἀπὸ τούτου, ὡς ἐγγυτέρου, ἐκινήθησαν τὸ πρῶτον κατὰ τῶν Ἀμαζόνων, διελθόντες μεταξὺ Ἀκροπόλεως καὶ Πνυκός, καὶ ἐπομένως ἐξ ἀνατολῶν αὐταῖς ἐπιτιθέμενοι· ἀλλ' ἐλαττούμενοι τῶν ἀνδρείων γυναικῶν, ἀπεκρούσθησαν πρὸς τὴν βορειοτέραν πλατείαν τοῦ Χαλκόδοντος, διωχθέντες ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ τῶν Ἀμαζόνων κέρατος, καὶ ἐκεῖ, ἡττώμενοι πάντοτε, καὶ πιθανῶς πρὸς τὸ ἀσφαλές αὐτῶν ὀρμητήριον, τὸ Μουσεῖον, νὰ ἐπιστρέψωσι θέλοντες, ὥσθησαν μέχρι τῶν Εὐμενίδων ἢ τοῦ

(3) Σχολ. Ὅμ. Ἰλ. Α, 122. — Σχολ. Φιλοκτ. 194. 3261. — Τσέτσ. εἰς Λυκόφρ. 911.

(4) Ἀνωτ. Β, ζ, Σελ. 146.

ἰεροῦ τῶν σεμνῶν Θεῶν, τοῦ ὑπὸ τὸν Ἄρειον Πάγον (5),
 μέχρις οὗ ἢ ἐκ τοῦ Λυκείου ἐλθοῦσα ἐπικουρία ἔτρεψε τὴν
 νίκην ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων.

Τὸ Ἀμαζόνιον λοιπὸν ἐκλήθη οὕτω διότι ἐκεῖ ἐστρατο-
 πώδευσαν (6), ἢ διότι ἐκεῖ κατετροπώθησαν (7) αἱ Ἀμαζό-
 νες, καὶ « Ἀμαζόνιον ἔδραν » καλεῖ ὁ Αἰσχύλος καὶ αὐτὸν
 τὸν Ἄρειον Πάγον (8). Ὡστε πιθανωτάτῃ φαίνεται ἡ εἰ-
 κασία ὅτι τὸ Ἀμαζόνιον ἦν ὁ εἰς τὸ στρατηγικὸν σχέδιον
 τοῦ Κλειδήμου ἀντιστοιχῶν καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου μὴ
 ἀπέχων λόφος τῶν Νυμφῶν.

Ἐξω δὲ τῶν Ἀθηνῶν, πλὴν τῶν τριῶν ὁρέων τῶν περι-
 κλειόντων τὸ ἀττικὸν πεδίον, τοῦ Ὑμητοῦ, τοῦ Πεντελι-
 κοῦ (9) ἢ Βρυλησσοῦ (10) καὶ τοῦ Πάρνηθος, ὁ Πausanίας
 ἀναφέρει (9) καὶ τὸν Ἀγχεσμον ὡς « ὄρος οὐ μέγα », ἐφ'
 οὗ ὑπῆρχεν ἄγαλμα Διὸς Ἀγχεσμίου. Τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπ'
 οὐδενὸς ἄλλου μνημονεύεται συγγραφέως· ἔνεκα δὲ τοῦ
 χαρακτηρισμοῦ αὐτοῦ ὡς « ὄρους μικροῦ », καὶ προσέτι
 τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως, δηλούσης τὸ πλησίον (τῇ πό-
 λει), ὑπετέθη, οὐχὶ ἀπιθάνως, ὅτι ἐδίδετο εἰς τὸν ἀπότομον
 καὶ ὀξὺν λόφον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, τὸν ἐγειρόμενον εἰς
 τῆς πόλεως τὰ βορειανατολικά, καὶ ὅτι οὗτος ἔφερε Διὸς
 ἄγαλμα καὶ βωμὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ἥτις καὶ ἐξ ἀρχαίων
 χρόνων ἐστὶ λελαξευμένη ἐπίπεδος.

Ὡς ὄρος δὲ κατὰ τὰς Ἀθήνας ἄλλοι συγγραφεῖς (11)

(5) Ἀνωτ. Α, 6, Σελ. 98.

(6) Διόδ. Δ, 28.

(7) Στ. Βυζ. λ. Ἀμαζόνιον. — Ἰδ. καὶ Ἀρποκρ. αὐτ.

(8) Εὐμεν. 680.

(9) Paus. Ἀττ. ΛΒ, 2.

(10) Στράβ. Θ, Σελ. 399 — Plin. H. N. IV, 7. — Sext. Empir. adv. Grec. 257.

(11) Στράβ. Β, 10. — Σουίδ. — Φώτ. λ. Πάρνης. — Μαριν. Β. Πρόκλου.

ἀναφέρουσι καὶ τὸν Λυκαβητόν, καὶ ὁ Πλάτων (12), περιγράφων τὸν περὶ τὴν πόλιν χῶρον, οἷον φαντάζεται αὐτὸν πρὶν ἢ διασχίσωσιν αὐτὸν τὰ ὕδατα τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ Δευκαλίωνος, λέγει ὅτι εἶχεν ὄριον ἄφ' ἐνὸς μὲν τὴν Πνύκα, ἄφ' ἐτέρου δέ, « ἐκ τοῦ καταντικρὺ τῆς Πνυκός », τὸν Λυκαβητόν. Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου καὶ περὶ τῆς θέσεως τῆς Πνυκός παντοῖαι ἄτοποι ἐπροτάθησαν εἰκασίαι, καὶ περὶ τοῦ Λυκαβητοῦ ἐξελήφθη ὅτι ἦν ὁ λόφος τοῦ Ἀστεροσκοπείου.

Ὁ δὲ Καρύστιος Ἀντίγονος (13) διηγεῖται τὸν μῦθον, ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ, φέρουσα ἐπ' ὤμων ὄρος δ' ἔκοψεν εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἀττικῆς καὶ ἔσπευδεν ἵνα θέσῃ αὐτὸ ὡς « ἔρυμα πρὸ τῆς Ἀκροπόλεως », ἀπήντησε κορώνην, παρ' ἧς ἤκουσεν εἶδησιν δυσάρεστον εἰς αὐτήν, καὶ ταραχθεῖσα, ἔβριψε τὸ ὄρος, τὸν Λυκαβητόν, « ὅπου νῦν ἐστί ». Προσέτι ἐν τῷ βίῳ Πρόκλου λέγεται ὅτι ἐτάφη αὐτὸς « ἐν τοῖς ἀνατολικωτέροις τῆς πόλεως, πρὸς τῷ Λυκαβητῷ ».

Αἱ μαρτυρίαι αὗται ἐφαρμόζονται εἰς τὸν λόφον τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, καὶ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι οὗτος ἦν ὁ Λυκαβητὸς φαίνεται ἐπικυροῦν καὶ τοῦ ὀνόματος τὸ ἐτύμον, καθ' ὃ αὕτη θὰ ἦν ἡ παρὰ ταῖς Ἀθήναις κορυφὴ εἰς ἣν πρώτην « βαίνει ἡ λύκη », τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ἀνατολήν, δι' ὃ καταλληλότερα ἐδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ὡς ἀστεροσκοπεῖον (14). Αὐξάνει δὲ τὴν πιθανότητα καὶ ἡ γειτνίασις τοῦ ἱεροῦ τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος.

Ὡστε, κατὰ ταῦτα, ὁ λόφος τοῦ Ἀγίου Γεωργίου θὰ ὠνομάζετο καὶ Ἀγχεσμος καὶ Λυκαβητὸς ἐνταυτῷ, ὡς τὸ Πεντελικὸν ἐλέγετο συγχρόνως καὶ Βρυλησσός.

(12) Κρίτ. 112. Ἐκδ. St.

(13) Θαυμ. Ἀχ. 18.

(14) Θεόφρ. Προγνωστ.

Ἀλλά, καθ' Ἡσύχιον (15), ὁ Λυκαβητὸς ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν διὰ τὸ « λυκοῖς πληθύνειν », ὅπερ, ἂν ὑποτεθῇ οὐχὶ ἀλλῇ γραμματικοῦ ἐτυμολογία, ἀλλὰ γνώμη εἰδότων τὰ περίχωρα τῶν Ἀθηναίων, χαρακτηρίζει τὸν Λυκαβητὸν οὐχὶ ὡς μικρὸν καὶ περιφερῆ λόφον, ἀλλ' ὡς ὄρος ἑκτασὶν τινα ἔχον. Οὕτω δὲ φαίνεται θεωρῶν αὐτὸν καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, ὅτε ἐλέγχῃ τοῦ Αἰσχύλου τὴν κομποῤῥημοσύνην (16), ὡς δὴθεν πάντοτε λέγοντος « Λυκαβητοῦς καὶ Παρνασσῶν μεγέθη ». Καὶ ἄλλοι δὲ (17) λέγουσι τὸν Λυκαβητὸν « ὄρος τραχύ », καὶ ὁ Ξενοφῶν (18) ἀποδίδωσι τὸ ἐπίθετον « ξηρᾶς » εἰς τὴν περὶ αὐτὸν γῆν, συμφώνως καὶ τῷ Πλάτῳ, ἀποφαινομένῳ (19) ὅτι, ἂν εἶχέ τις τὴν λαμπρὰν οἰκίαν τοῦ Πολυτίωνος (20) παρὰ τοῖς νομάσι Σκύθαις, δὲν θὰ ᾔην πλουσιώτερος τοῦ εἶ τις ἐκέκτητο τὸν (ξηρὸν καὶ ἄρορον) Λυκαβητὸν ἐν Ἀθήναις. Ἐλαιοφόρον ὁμῶς λέγει τὸ ὄρος ὁ Στάτιος (21).

Ἄλλ' εἰς τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα προστίθεται καὶ ἄλλο τρίτον, καθ' ὅσον ἐν τῷ Μεγ. Ἐτυμολογικῷ λέγεται (22): « Γλαυκωπίου ὄρους, ὁ Λυκαβητὸς καλεῖται », καὶ προστίθεται ὅτι οὕτως ἐκλήθη « ἀπὸ Γλαυκώπου τινὸς αὐτόχθονος, ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ κατοικήσαντος », εἰς ὃ ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος, τὸν Γλαύκωπα λέγων υἱὸν Ἀλαλκομενέως καὶ Ἀθηναίδος.

(15) Ἰδ. καὶ Σχολ. εἰς Πλάτ. Κριτ. 112.

(16) Βάτρ. 1056.

(17) Τίμενος, Λεξ. Πλατων. 404. Herm.

(18) Οἶκον. ΙΘ, 6.

(19) Ἐρυξ. 400^b.

(20) Ἀνωτ. Α, 6, Σελ. 45.

(21) Theb. XII, 631.

(22) Ἰδ. καὶ ἐτυμ. Γουδ. — καὶ Στράβ. Ζ, 299.

Καὶ οἱ σχολιασταὶ δὲ τοῦ Εὐριπίδου, εἰς τὸν στίχον(23)· « Πέτρην παρ' αὐτὴν Παλλάδος κατόψιον γῆς τῆς δε ναὸν Κύπριδος », οἱ ἄλλοι, πλὴν ἐνός, κατὰ παρεξήγησιν, ὡς φαίνεται, νομίσαντος ὅτι πρόκειται περὶ ὄρους τινὸς ἐν Τροίῳ, καὶ ἀποδίδοντες τὸ ἐπίθετον « κατόψιον » εἰς τὴν « πέτρην » ἀντὶ εἰς τὸν « ναόν », λέγουσιν ὅτι ἡ ἐκ Τροίῳ κατόψιος πέτρα τῆς Παλλάδος ἦν τὸ *Γλαυκώπιον*, « ὄρος τῆς Ἀττικῆς ».

Ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν τὸ αὐτὸ Μέγα Ἐτυμολογικὸν λέγει· « *Γλαυκώπιον* τὴν Ἀκρόπολιν οἱ ἀρχαῖοι, ἢ τὸ ἐν Ἀκροπόλει τῆς Ἀθηνᾶς ἱερόν », ὁ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐπικυροῖ διὰ τούτων(24)· « Ὅτι ἀπὸ Γλαυκώπιδος Ἀκρόπολιν ἢ Ἀττικὴν ἐλέχθη Ἀκρόπολις, ἢ καὶ ἀπλῶς, δηλοῦσιν οἱ παλαιοί ». Ἐνταῦθα διὰ τοῦ « ἢ καὶ ἀπλῶς » ἐννοεῖ, οὐχὶ ἀπὸ τοῦ ἥρωος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Γλαυκώπιδος Ἀθηνᾶς, εἰς ἧς τὸ ἐπίθετον ἐγγράφη τοῦ Εὐσταθίου τὸ σχόλιον.

Ἡ ἐρμηνεία αὕτη, ἢ τὸ ὄνομα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἐφαρμόζουσα, φαίνεται ἢ πιθανωτέρα, καὶ τὴν ἄλλην, τὴν περὶ τοῦ Λυκαβητοῦ, εἰκάζω οὕσαν παρεξήγησιν μᾶλλον, προελθοῦσαν ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἐρμηνευταὶ ἐζήτουν παρ' Ἀθηναίαις « Πέτρην » τινὰ « κατόψιον » ἐκ Τροίῳ, ἄλλην τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ τοιαύτην ἔβλεπον μόνον τὸν Λυκαβητόν.

Ὡστε φαίνεται ὅτι *Γλαυκώπιον* μὲν ἐλέγετο ἐν ἀρχαίοις χρόνοις, ἢ, πιθανώτερον, παρὰ ποιηταῖς, ὁ ἱερός τῆς Γλαυκώπιδος λόφος, ἢ Ἀκρόπολις, Λυκαβητός δὲ πᾶσα ἡ τῶν λόφων σειρά, ἢ χωροῦσα ἐγκαρσίως ἀπὸ τοῦ Ἰλισσοῦ πρὸς τὸν Κηφισόν, καὶ διερχομένη ὑπὲρ τὰ Πατήσια, τόσῳ μᾶλ-

(23) Ἰππόλ. 29.

(24) Ὀδυσσ. Β, 398.

λυν καθ' ὅσον καὶ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα διετήρησεν, ὀλίγον εἰς «Λυκοβοῦνι» παραφθαρέν. Ἐγχεσμος δ' ὅτι ἐκαλεῖτο ἡ τοῖς Ἀθήναις ἐγγυτέρα κορυφή τοῦ ὄρους, ἢ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἐνίοτε ὁμως καὶ διὰ τοῦ γενικωτέρου ὀνόματος τοῦ Λυκαδητοῦ μνημονευομένη.

Ἐπειδὴ δὲ τῶν «Πατησίων» ἐμνήσθημεν, εἰρήσθω ἐν πρόδῳ περὶ αὐτῶν, καίτοι ἐκτὸς τῆς πόλεως κειμένων, ὅτι τινὲς ἠθέλησαν, ἕνεκα τῆς ὁμοηχίας, ν' ἀναγνωρίσωσιν ἐν αὐτοῖς τὸν ἀρχαῖον δῆμον *Βατή*, ὡς καὶ εἰς τὰ «Σεπόλια» τὸν *Συπαλητόν*. Ἀλλὰ φαίνεται μᾶλλον ὅτι τὰ πρῶτα ἦσαν τὰ ἐν τῷ Μεσσιῶνι *Βασιλικὰ* καλούμενα, ὃ ὄνομα οἱ Τούρκοι μετέφρασαν εἰς «Πατισὰ» (*Patischah*), τὰ δὲ «Σεπόλια» ὅτι ἦσαν τὸ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους *Παραδείσιον* λεγόμενον, κατὰ τὸ ἐπόμενον χωρίον τοῦ Ἀνωνύμου τῆς Βιέννης, τὸ ἄλλως συγκεχυμένον καὶ ἀνακριδὲς κατὰ τὸ σύνηδες· «Πρῶτον ἢ Ἀκαδημία ἐν χώρῳ τῶν *Βασιλικῶν* . . . καὶ τρίτον τὸ τοῦ Πλάτωνος διδασκαλεῖον εἰς τὸ *Παραδείσιον*». Τοῦ δὲ δήμου *Βατή* τὸ ὄνομα διετηρήθη ἴσως μᾶλλον εἰς τὴν θέσιν «*Βάθνα*», ὅπου εὐρέθη ἐπιγραφή μνημονεύουσα τοῦ δήμου ἐκείνου, καὶ αὐτὸν ἀφορῶσα (25).

Πέραν δὲ τοῦ Ἰλισσοῦ ἦν, ὡς ἀνωτέρω (26), τὸ «χωρίον» τὸ Ἄγρᾳ ἢ Ἀγραι καλούμενον κατὰ πολλοὺς συγγραφεῖς (27), καὶ ἔξω τῆς πόλεως κείμενον. Ἀγνωστός τις (28) χαρακτηρίζει τὴν θέσιν ταύτην ὡς «ὄχθην», καὶ

(25) Rang. Ant. Hell. II, 799.

(26) A, η, Σελ. 88.

(27) Παυσ. Ἀττ. ΙΘ, 7. — Ἡσύχ. — Σουίδ. — Στέφ. Βυζ. — Πλούτ. Β. Δημ. ΚΣΤ.

(28) Bekk. Anecd. gr. 326.

λέγει ὅτι τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο *Ἑλικών*, καὶ ὅτι « ἐπ' ἄκρου » ὑπῆρχεν ἐσχάρα, ἥτοι βωμός, « Ποσειδῶνος *Ἑλικωνίου* ». Τούτοις δὲ προσθετέα καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Μεγάλου Ἑτυμολογικοῦ, γινώσκοντος καὶ αὐτοῦ τὴν ἐνταῦθα λατρείαν τοῦ *Ἑλικωνίου Ποσειδῶνος*, ἀλλ' ἀποδιδόντος τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ἐπιθέτου εἰς τῶν κυμάτων τὰς ἑλικας.

Ὅπως δὴποτε, ἐξάγεται ἐκ τούτων, ὅτι αἱ ἼΑγραι ἦσαν τὸ ὀρεινὸν χωρίον οὗ ὁ Παυσανίας μνημονεύει μεταξὺ τοῦ Λυκείου καὶ τοῦ Σταδίου (29), καὶ ὅπου ἐτελοῦντο τὰ μικρὰ μυστήρια. Τὸν ναὸν ὁμῶς τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης, ἐν ᾧ βεβαίως ταῦτα πανηγυρίζοντο, ἀπαντᾷ ὁ περιηγητὴς ὑπὲρ τὴν Ἑννεάκρουνον (30)· ὥστε φαίνεται προκύπτειν ἐκ τούτων, ὅτι ἼΑγραι ἐκαλεῖτο πᾶν τὸ λοφῶδες χωρίον πέραν τοῦ Ἰλισσοῦ, τὸ περιλαμβάνον καὶ τὸ Στάδιον καὶ τὰ διάφορα ἐκεῖ ἱερά, ἴσως πρὶν λεγόμενον *Ἑλικών*.

Ὁ δ' Ἀρδηττός, ὅστις καὶ « δῆμος παρὰ τῷ Ἰλισσῷ » λέγεται ὑπὸ Πολυδεύκους (31), χαρακτηρίζεται, ὡς φαίνεται, ἀκριβέστερον ὑπὸ τοῦ Ἀρποκρατίωνος, λέγοντος ὅτι ἦν « τόπος . . . ὑπὲρ τὸ Στάδιον . . . πρὸς τῷ δήμῳ τῷ ὑπένερθεν Ἀγρυλέων », τῷ πιθανῶς μετὰ τῆς ἸΑγρας συνεχόμενῳ. Ὡς λόφον δ' ἐνδεικνύει τὸν Ἀρδηττὸν καὶ ἡ κατάληξις, καὶ πιθανῶς ἦν ὁ βορειότερος τῆς σειρᾶς, διότι ὁ Πλούταρχος μνημονεύει αὐτοῦ μετὰ τοῦ Λυκείου (32).

Τίς δ' ἡ θέσις τῶν ἀλλαχοῦ μνημονευομένων ὑψωμάτων, τοῦ Ἀγελάστου (33), τοῦ Ἰκαρίου (34) καὶ τοῦ Ἀρα-

(29) ΙΘ, 7.

(30) Ἀττ. ΙΔ, 1.

(31) Η, 10.

(32) Β. Θησ. ΛΓ.

(33) Bekk. An. gr. 537, 7.

(34) Pl. IV, 7.

κονθου(35), ἀγνοεῖται· ἀλλὰ τὰ δύο τελευταῖα φαίνεται ὅτι ἔκειντο κατὰ τὸ Πεντελικόν. - Τὸ δ' Ἀγρίον δὲν εἶναι ἀπὸ τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἀνωτέρου πόλεως (ὡς ἀπὸ τῆς ἀνωτέρου πόλεως). Ὑπῆρχε δέ που τῶν Ἀθηναίων καὶ λόφος ὅστις Τρισκελίας ἐκαλεῖτο, καὶ προσέτι καὶ Σικελία (36). Ὁ Müller(37) ἐλαμβάνει αὐτὸν κείμενον περὶ τὸν Πειραιᾶ, καὶ πιθανὸν εἶναι τὸ δεύτερον ὄνομα, ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ τριγωνικὸν (τρισκέλιος) αὐτοῦ σχῆμα, τῷ ἐδόθη μετὰ τὴν σικελικὴν ἐκστρατείαν.

Ε

Ὑδατα.

Ἐκ δὲ τῶν ποταμῶν τῶν διαρρέοντων τὰ περὶ τὰς Ἀθήνας, ὁ Κηφισός, διατηρήσας πάντοτε τὸ ἀρχαῖον ὄνομα, τὴν διεύθυνσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα(1), ἐστὶν ἐντελῶς γνωστός.

Ὁ δ' Ἰλισσός(2), ὅστις καὶ Εἰλισσὸς ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐγράφετο(3), λέγεται ῥέων « ἐκ τῶν ὑπὲρ τῆς Ἀγρας καὶ Λυκείου μερῶν, καὶ τῆς πηγῆς ἣν ὕμνησεν ἐν Φαίδρῳ ὁ Πλάτων(2). Ἀλλὰ τὸ ὀρθότερόν ἐστιν ὅτι ἐπήγαζεν ἐκ τοῦ Ὑμητοῦ.

Εἰς αὐτὸν δ' ἐξέβαλλε καὶ ὁ Ἡριδανός(4), ἐν Ὑμητῷ ἐπίσης τὰς πηγὰς αὐτοῦ ἔχων, εἰ καὶ ὁ Στράβων(5) λέγει αὐτὰς « ὡς φασίν, ἐκτὸς τῶν Διοχάρους πυλῶν ». Τ' αὐτὰ

(35) Sext. Empir. Adv. Gr. 257.

(36) Σουλῖδ. Σικελίζειν.

(37) De Monum. Athenar. Götting. 1836.

(1) Πausan. Ἀττ. Α, 6. — Ἰδ. καὶ Σοφ. Οἶδ. ἐν Κολ.

(2) Στράβ. Θ, 400.

(3) Πaus. Ἀττ. ΙΘ, 6.

(4) Πaus. Αὐτ. — Πλάτ. Κριτ. 112^α. — Φώτ.

(5) Θ, 397.

